

KMETSKI LIST

Štev. 18.

Ljubljana, 1. maja 1940

Leto XXII

Demokracija, diktatura ali kaj

Žalibog so bili pri nas časi, ko je v vrhovnem narodnem zastopstvu, v Narodni skupščini tekla kri. Bili so časi, ko je vse kazalo, da se nam bliža neizprosna usoda Svetopolkovih sinov.

V vrvenju razvoja in dogodkov se malo kdo spominja resnobne usodnosti tistih dni, ko je po zaslugi strankarske zagrizenosti leta 1928 temperament fanatika (naj bo dovoljeno to obzirno izražanje) pahnil vso našo državno skupnost na rob propada.

O tistih strašnih dneh, ko so v Narodni skupščini omahnili Stj. Radič in tovariši, ne moremo z zadostno dalekovidnostjo in nepristranostjo soditi sodobniki, ki smo bili neposredne priče dogodkov. V vsem širokem obsegu bo o tem pravilno sodila lahko šele zgodovina, mi pa samo lahko rečemo, da je

Jugoslovanski parlamentarizem

tedaj doživel strahovit udarec, od katerega si še do danes ni opomogel. Parlamentarizem kot izraz demokracije je bil po teh dogodkih začasno nemogoč. Kako naj narod zastopajo v kulturni družbi ljudje, ki ne znajo govoriti drugače kakor s prelivanjem krvi?

V tistih dneh smo bili v takem položaju, da ni šlo za vprašanje: demokracija ali karkoli, temveč za razkrižje: Jugoslavija ali pogin. In v teh usodnih dneh je bil sam pokojni kralj mučenik mož, ki je v dolgoletnih junaških bojih in v nadčloveškem trpljenju pomagal Jugoslavijo ustvarjati, tisti, ki je poklical na obrambo. V tem klicu ni nihče videl teptanja karkršnihkoli pravic, temveč le željo, da se najde način, kako pomiriti razpaljene strasti, kako rešiti državo in po opravljenem delu narodu dati resnično in pravo demokracijo.

Klicu kralja in temeljni potrebi domovine se je tedaj odzvalo mnogo ljudi in med njimi tudi jugoslovanski nacionalisti. Priznati je treba — in zgodovina bo nekoč to nepristransko potrdila — da je tedaj vsakdo delal v službi ideje, da je Jugoslavija ena in nedeljiva domovina z enim narodom, ki je kljub raznolikostim v jedru enoten.

Tedaj in v takratnih razmerah je bilo javno glasovanje pri volitvah razumljivo in tudi opravičljivo. Treba je bilo zbrati kader pogumnih in odločnih ljudi, ki se ne boje javno izpovedati, kaj mislijo in kakšni ideji služijo. Ljudje, ki so tedaj sodelovali, so imeli pogum, da so prevzemali odgovornost za vse ukrepe, tudi za teke, ki jih morda niso odobraval. V politiki je in bo vedno veljalo načelo, da vodilno sodelujoči mora prevzemati odgovornost tudi za teke stvari, ki jih osebno ne odobrava. Vse pa, kar se je tedaj godilo, je služilo samo enemu cilju: da se narod čim prej usposobi za resnično demokracijo.

Nova pota

Medtem smo videli borbo, ki se je bila pod geslom: Za obnovo demokracije. Predstavnik hrvatskega naroda je vprav s tem geslom strnil v borbi okrog sebe ne samo veliko večino hrvatskega naroda, ampak tudi vso slovensko in srbsko opozicijo. Ker bi HSS kot kmetška stranka že po svojem bistvu kakor predstavnica kmetškega življa nujno res morala biti demokratska, je bilo njeno stališče toliko lažje. Zato je pri zadnjih volitvah tudi res skoraj vsa opozicija strnjeno podprla HSS in njeno listo. Bila je prepričana, da s tem pomaga do zmage dobri stvari.

Po sklenitvi sporazuma med HSS in JRZ, pri katerem opozicija ni neposredno sodelovala, a ga tudi ni v nobenem pogledu ovirala, se je v splošnem pričakovalo (kar je bilo z druge strani tudi ponovno slovesno obljubljenno), da pride zdaj nova doba olajšanja in političnih svoboščin.

Dejansko je razvoj krenil v čisto drugo smer. V sami Hrvatski je zavladal režim totalitarizma, ki je v živem nasprotju z resnično kmetško miselnostjo in s tem s samim bistvom HSS. Zavladalo je res delno olajšanje za eno strankarsko skupino, medtem ko ni niti sence svobode za druge, pa magari še tako patriotsko usmerjene stranke in skupine. To morajo iz dneva v dan občutiti zlasti jugoslovensko usmerjene skupine, ki take enostranske svobode pač ne morejo niti odobravati niti pozdravljati.

Dva zakona

Ko je ondan predsednik demokratske stranke g. Groš naštel politične zakone, ki so bili izdani v zadnjih mesecih, je podčrtal dva. Prvi je zakon o koncentracijskih taboriščih, ki ga je pripravil že dr. Milan Stojadinović in ni slutil, da utegne zajeti tudi njega samega, drugi je skupščinski volilni zakon.

Medtem ko se prvi čisto v redu izvaja, je drugi ostal samo na papirju.

Poleg tega so v porodnih bolečinah za ne-

določen čas obtičali tudi vsi oni politični zakoni, ki bi bili prav sedaj nujno potrebni, ker bi v narodu obudili upanje in utrdili vero, da nastopajo res novi časi.

Javne volitve

Medtem so bile na Hrvatskem razpisane občinske volitve (za kmetške občine) z javnim glasovanjem.

Razume se, da take volitve ob totalitarnem sistemu niti za samo banovino Hrvatsko ne morejo pomeniti tega, kar je od njih pričakoval hrvatski narod sam in z njim vsa jugoslovenska javnost.

Nihče bi ne ugovarjal, ako se v današnjih izrednih razmerah državljskim svoboščinam v političnem pogledu postavlja toliko meje, kolikor to zahtevajo zapletene mednarodne razmere in oziri na naš zunanje politični položaj.

Toda kdor trdi, da so občinske volitve nepolitичne, nima moralnega opravičila za omejevanje svobode pri njih. Po drugi strani seveda javnost nikjer ne more verjeti in tudi ne bo verjela, da bi bile občinske volitve nepolitичne zadeva. Saj vemo, da igrajo politični momenti veliko vlogo celo pri izrazito gospodarskih ustanovah, kakor je TOI (Zbornica za trgovino, obrt in industrijo), pri socialnih (Delavska zbornica), pri kulturnih, narodno obrambnih in celo verskih organizacijah.

Nobena tajnost ni, da imamo n. pr. poleg Cirilmetodove družbe še Slovensko Stražo, poleg Zveze kulturnih društev še Prosvetno zvezo, poleg Sokola še Fantovske odseke in tako naprej. V vsem javnem življenju brez izjeme igrajo torej politični momenti veliko vlogo, samo v vprašanju uprave občin, ki pomenijo vendar celice državnega organizma, naj bi bili izločeni? Tega ne more verjeti niti oni, kdor to dvomljivo trditev oznanja, kaj šele, da bi jo verjel narod?!

Zato ne pomaga nobeno izgovarjanje na karkoli. Narod občuti vest o javnih občinskih volitvah kot dogodek, ki ga sprejema z najglobljim razočaranjem.

Zmisel skupnosti

Resni glasovi se čujejo, ki zahtevajo spremembo v načinu našega notranjega upravljanja. Skoro enaka je misel pri vseh političnih skupinah, ki si priznavajo — nekatere z vlade, druge od spodaj — da namreč povratek v stare demokratske svoboščine v tem času ni mogoč. Zato pa po nekem zgodovinskem pravu, po načelu poštene posesti iz prejšnji časov zahtevajo vsi, ki niso pripušteni k odločanju o državnih poslih, da se jih pripusti kot enakopravne. Zla-

sti so mnjenja, da nobena od zgoraj stvorjena stranka ne more imeti prednosti pred drugimi, ravnotako umetno narejenimi strankami, še manj pa se morejo prikloniti pred eno ali drugo stranko, ki jih narod sier hoče in želi, a so te njegove želje veter, ki trosi svoje sile, ne da bi raznašal seme.

Seči je treba globlje, prav v bistvo zahteve po soudeležbi na vladanju. Vsaka politična skupina, ki kaj pomeni, združuje v svojih vrstah

določeno količino sil — delovnih, materialnih in duhovnih. Te sile so one, iz katerih črpa državna skupnost odgovarjajoči del tega, kar ji je treba za obstoj in življenje. Kdor dela v nekem podjetju, kdor se žrtvuje za neko stvar, kdor daje svoje telo in kri za to skupnost — bi ogorčeno zavrnil misel, da v tej skupnosti nima nobenih pravic.

Država ni trgovska družba

Daleč je lahko človek od tega, če ima vsaj malo vere v Jugoslavijo in košček ljubezni do nje v svojem srcu, da bi jo začel zanikavati zato, ker za svoje dajatve ni deležen protidajatev. Samo nestrpnosti in ljudje, ki jo v srcu sovražijo ter prenašajo le kot nujno zlo, morejo vzklíkati: dajte nam vse, ali pa končamo z vami. Stališče posameznika je lahko polno neizčrpne potrpežljivosti in neizmerne samozatajevanja. Toda stališče, ki ga mora vpoštovati državna skupnost, ne sme take požrtvovalnosti postavljati na hujše preizkušnje kakor jih zastavlja ljudem, ki so prijatelji države le, če jim je izročena na dosledno in do zadnje možnosti segajočo izrabo. Skupnost zataji svoje lastno bistvo, če se upogne pred silami, ki računajo tudi z njenim uničenjem, kakor hitro jim ta skupnost ni podložnik. Državne zajednice ne smeš primerjati s trgovsko družbo, kjer ima družabnik polno pravico pobegniti, čim se pokažejo izgube. Državna zajednica ima čisto opredeljene svrhe, določene po načelih svoje ustanovitve in po trajnosti svojih nalog, ki presegajo kratke dobe nekaj človeških pokolenj. Vrhovno načelo obstoja državne zajednice se nikoli ne sme izgubiti izpred oči naroda, ki državo sestavlja. Zlasti pa se nikoli ne sme vladati tako, kakor da bi država ne bila kos onim, ki trenutno pomenijo zanje več nevarnosti kot bi predstavljali varnosti oni, ki so ji resnično vdani. Peščice zvestih so že marsikdaj rešile velika kraljestva, množice nevernih pa so bile razkropljene po njih kakor pepel.

Narod in država

Pri nas, Bog bodi zahvaljen, gotovo nimamo nobene politične skupine, ki bi ne bila z vsem svojim bistvom zavarovana v sedanost in bodočnost države. Če je temu tako in če vnanji valovi včasih neslišno, včasih ob glasnem butanju hočejo spodrežati naše mejno zidovje — zakaj bi si ob ogromni nalogi, ki jo predstavlja ohranitev države, ne razdelili poleg splošnih bremen in tegob tudi bremena odločanja njene usode? Skoraj ni občine, ki bi ne imela več mišljenj o svojem upravljanju. Prav je, da se tam razne struje vpoštevajo tako, kakor to izraža beseda sorazmerje. Ali bi ne bilo to še bolj prav za državo, ki danes tako mogočno posega v življenje vsakega posameznika? In kjer se vendar ogromna števila poedincev združujejo v ciljih, ki naj jih skuša doseči državna skupnost? Čim večja je zajednica, ki ji pripadamo, tem manj se moremo udeleževati njenih opravkov neposredno. Udeleževati se jih moremo s pomočjo političnih organizacij, ki nam posredujejo pogovore s skupnostjo. Če so velike politične organizacije izključene od teo pogovorov, so izključeni od njih tudi vsi, ki jim pripadajo. Država more po takem potu postati tuja državljanom mnogo bolj, kakor to morejo prenesti njene koristi. Posebno se jim lahko odtuji, če skuša vsiljevati kot posredovalec razgovorov ljudi, ki niso znani po modrosti in delavnosti, — temveč po željah, biti bogat, silen in mogočen za sebe. Ni li težko znamenje dejstva, če vrhovni predstavniki oblasti izjavljajo, da doseženo zaupanje temelji na laži, če njih vzorniki kujejo meče zoper ljudstvo in se vendar nič ne spremeni. Ljudstvu take nezmislne jemljejo sleherni zmisel za skupnost.

Spoštovane narodove volje

Če je lahko kdo kaznovan, ko je sosedu vedoma zakosil mejo, ali je mogoče, da ne bo kaz-

novan, kdor je vse državljane opeharil za njihove pravice? Najmanjša kazen je ona, ki ne dovoljuje nadaljevanja kršitev tujih pravic. Ni mogoče, nekemu dajati zaupanje zato, da bi kršil sveto pravo kogarkoli. In če ga je, mu je treba zaupanje vzeti, ker kaj boš počel z njim, ki je grešil zoper Duha? V politiki pa je Duh spoštovanje volje naroda. Ne tiste volje, ki je strah njen oče, temveč prevdarjene, neodvisne, svobodne.

Zmisel državne skupnosti ne more ponikati pred onimi, ki jo žele uničiti; zmisel skupne odgovornosti se ne more nikjer drugod močnejše pokazati kakor v skupnem delu. Skupno delo se

ne more izvrševati uspešneje kakor v skupnem vladanju. Najpopolnejši izraz skupnega vladanja je svobodno odločanje naroda o onih, ki naj to izvršujejo. A tudi kadar to ni mogoče — ti primeri so povsem redki in izjemni — ne sme biti nihče izključen, zlasti, če je znan, da je ljudstvo prostovoljno z njim.

■ Pomanjkanje šoferjev je nastalo v Nemčiji zaradi povečane motorizacije nemške vojske. Nemški prometni minister je izdal ukaz, da se morajo šoferji, člani nacionalno socialističnih šoferskih organizacij, osebno vežbati v šofiranju vojaških tovornih avtomobilov.

Doma in drugod

NJ. VEL. KRALJ PETER II.

je pretekli teden obiskal beograjsko letališče, kjer si je z velikim zanimanjem ogledoval življenje našega vojnega letalstva. V njegovi prisotnosti je izvršilo vojno letalstvo nekaj vežb z najmodernejšimi letali.

KNEZ PAVLE

V nedeljo 28. aprila je praznoval Nj. Vis. knez namestnik Pavle 47. rojstni dan. Vse jugoslovansko časopisje se je spomnilo tega dne z daljšimi članki v katerih se podčrtava modro vodstvo kneza namestnika, ki je šel po potih nepozabnega velikega kralja Aleksandra in s srečno roko vodil usodo Jugoslavije skozi nevarnosti nove evropske vojne. Pet let in pol odgovornega dela na krmilu države. Še poldrugo leto manjka do polnoletnosti našega mladega kralja. Modra politika kneza namestnika in njegova državniška sposobnost sta utrla pot sporazumu med Srbi in Hrvati in s tem v usodnem času duhovno ujedinila ves jugoslovanski narod za obrambo njegove svobode in neodvisnosti.

VSAK NAPAD NA NAŠE MEJE

NAS BO NAŠEL PRIPRAVLJENE

Predsednik vlade g. Dragiša Cvetković je dal izjavo dopisniku največjega pariškega dnevnika glede stališča naše države v sedanji vojni. Izjava pravi:

»Jugoslovensko zunanjo politiko poznate. Določena je bila 4. sept. 1839, še bolj pa jo je pojasnilo uradno sporočilo o seji balkanske konference v Beogradu.

Mi smo nevtralnici. Hočemo ohraniti svojo popolno nevtralnost. Izjavili smo že, da ne zahtevamo od nobenega našega soseda ničesar. Hkratu pa smo tudi jasno povedali, da ne bomo nikomur ničesar svojega dali. To smo povedali tako, da ne more biti več nobenega dvoma. Vsak napad na naše meje nas bo našel pripravljen, da se z orožjem branimo, kakor smo to delali včasih. Kar smo ustvarili tedaj, ne bomo nikdar

pustili, da bi nam kdo uropal.

Mislím, da sem bil v svojih izjavah dovolj jaseh.

POZOR NA VOHUNE!

Generalni štab dravske divizijske oblasti v Ljubljani, Metelkova ulica, objavlja, opozarja in poziva:

Eno glavnih stremiljenj sovražne obveščevalne službe je, da z vsemi sredstvi zanese zmešnjavo in omaje zaupanje v državno upravo, in poleg tega še, da zbira podatke o naši vojski in narodni obrambi.

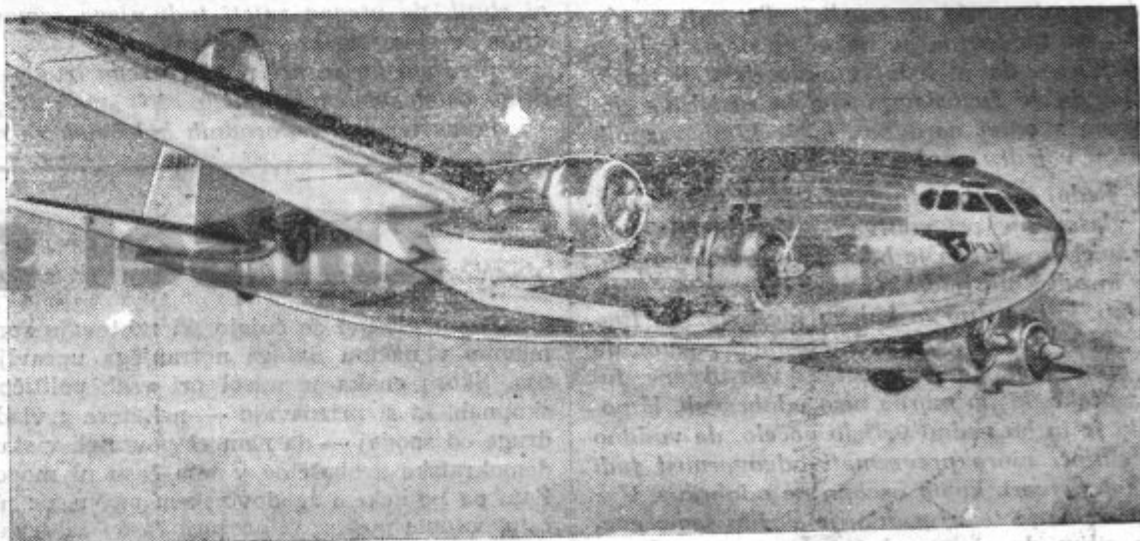
Dolžnost vseh Jugoslovenov, moških in ženskih, majhnih in velikih je, da vse, kar okrog sebe vidijo ali izvedo in kar bi zanimalo državno obrambo in zadevalo varnost države, nemudoma sporočijo, najbolje osebno, najbližji vojaški oblasti. Vsa poročila v teh vprašanjih sprejemajo Generalštab štaba Dravske divizijske oblasti v Ljubljani, Metelkova ulica, in komande mesta po vseh garnizijah.

Naprošajo se vsi patrioti te zemlje, naj posvetijo vso pozornost tujim osebam, med katerimi so po navadi tuji agenti in vohuni. Večkrat so lahko tudi na videz brezpomembni podatki ogromne važnosti. Treba je imeti vedno pred očmi, da se je potrebno tudi na ta način oddolžiti kralju in domovini. Bodi v tem smislu vester in ravnaj tako, da boš koristil celoti in samemu sebi!

JUGOSLOVENSKA NACIONALNA STRANKA

je priredila v Požarevcu okrožno konferenco, ki so se je udeležili Bogoljub Jevtić, Miloš Rašović in Mirko Urošević. Na konferenci je bil sprejet sklep o sklicanju shodov po vsem požarevskem okrožju.

Za prve dni maja je sklicala stranka več konferenc v Dalmaciji, ki se jih bodo udeležili gg. Jovo Banjanin, dr. Kramer in dr. Andjelinić.

Takšno letalo oskrbuje promet med Severno in Južno Ameriko. Ljudje so mu vzdeli ime »Leteči oblaki«.

BIVŠI NOTRANJJI MINISTER ACIMOVIC INTERNIRAN

S sklepom uprave mesta Beograda je bil dne 23. apr. poslan na prisilno bivanje na podlagi člana 12a zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi bivši minister Milan Acimović.

Milan Acimović je bil notranji minister v zadnji Stojadinovićevo vladi kot naslednik dr. Korošca, ki je pred njim zavzemal položaj notranjega ministra. Imenovan je bil 21. decembra 1938 in je ostal notranji minister do 6. febr. 1939. ko je sestavil sedanji ministrski predsednik Dragiša Cvetković svojo prvo vlado, v kateri je poleg ministrskega predsedstva vodil tudi notranje ministrstvo. Pred imenovanjem za notranjega ministra je bil Acimović upravnik mesta Beograda, to je vrhovni šef beograjske policije.

VPRAŠANJE BANOVINE SLOVENIJE

Gradbeni minister dr. Krek je izjavil na shodih JRZ v Trbovljah in v St. Vidu nad Lj., da je vprašanje ustanovitve banovine Slovenije odloženo do konca sedanje vojne, ker se ne smejo v sedanjem času rahljati medsebojne veze med Srbi, Hrvati in Slovenci.

HRVATSKI SHOD V SUBOTICI

se bo vršil v toku meseca maja, kakor je napovedal sentor Gjida Vuković. Prvotni shod HSS je bil prepovedan, ker je bilo za isti čas napovedano v Subotici tudi zborovanje Srbov. Sedaj pa je dr. Maček premagal vse ovire in se bo shod HSS v Subotici nepreklicno vršil.

NAŠE TRGOVSKO ODPOSLANSTVO V MOSKVI

Naše trgovsko odposlanstvo pod vodstvom bivšega finančnega ministra g. dr. Milorada Gjorgjevića, ki je odpotovalo v Moskvo radi pogajanj za vzpostavitev trgovskih zvez z Rusijo je prispelo v Moskvo sredi preteklega tedna. Na postaji je naše odposlanstvo sprejel sovjetski komisar za trgovino Mikojin z osobjem svojega ministrstva. Na prvem sestanku med obema delegacijama je bil sprejet program dela in so bili izvoljeni posamezni odseki. Skupne seje vodi ruski trgovinski komisar (minister) Mikojin. Pogajanja bodo trajala približno tri tedne.

Švicarski in angleški listi trde, da bodo takoj po zaključenih trgovskih pogajanjih vzpostavljene tudi diplomatske zveze med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo.

POZOR PRED PONAREJEVALCI

Mariborski policiji se je posrečilo odkriti družbo, ki se je bavila s ponarejanjem 500 dinarskih bankovcev. Mnogo kmetovskih ljudi je nasedlo premetenim ponarejevalcem. Glavna ponarejevalca Anton Grašić in Franc Majcen pa sta aretaciji ušla in se skrivata po deželi. Mariborska policija opozarja vse, da naj prijavi vsak ki bi kaj zvedel o obeh ponarejevalcih. Vsako vest o njima naj se javi najbližji orožniški postaji.

VELJAVNOST STARIH KOVANCEV

Stari kovanci veljajo kot zakonito plačilno sredstvo: 50-dinarski do 16. febr. 1940, 20-dinarski do 30. aprila 1940, 2-dinarski do 16. avgusta 1940, 1-dinarski do 20. aprila 1940, 50-parski do 16. avgusta 1940. Po prenehanju veljavnosti se bodo stari kovanci zamenjavali še pri Narodni banki in državnih finančnih zavodih in sicer: 50-dinarski do 16. avgusta 1940, 20-dinarski do 31. oktobra 1940, 2-dinarski do 16. febr. 1941, 1-dinarski do 20. oktobra 1940 in 50-parski do 16. februarja 1941.

BIVANJE INOZEMCEV

Po uredbi ministrskega sveta o bivanju in kretanju inozemcev z dne 17. aprila 1940 sme tuj državljan stanovati samo v kraju, ki je označen v dovoljenju za bivanje. Vsi oni inozemci, ki imajo veljavna dovoljenja za bivanje, morajo stanovati samo v kraju, kjer so stanovali takrat, ko so vložili prošnjo in ki je označen v njihovem naslovu v dovoljenju za bivanje. Če hoče inozemec spremeniti svoje bivališče, mora po predpisani poti vložiti novo prošnjo na bansko upravo. Inozemec, ki bi brez dovoljenja

banske uprave premenil mesto bivanja, bo kaznovan po čl. 3 navedene uredbe z zaporom do 30 dni ali z denarno kaznijo do 1.500 din. Poleg tega bo po izvršeni kazni izgnan iz kraljevine Jugoslavije.

PRIJAVA KONJ

Banska uprava je izdala naredbo, ki predpisuje prijavo konj na območju srezov Ljubljana Logatec, Kočevje, Novo mesto, Črnomelj, Krško in Brežice. Vsako spremembo, ki nastane z nakupom, prodajo, žrebljenjem, pozivom ali na katerikoli drugi način mora lastnik javiti pristojni občini najkasneje v 24 urah ter navesti, iz katerih razlogov je sprememba nastala. Prekrški se kaznujejo z globo od 10 do 1000 din, oziroma z zaporom od 1 do 20 dni.

Banska naredba je bila izdana, da se prepreči tihotapstvo s konji.

Prav tako se kaznujejo tudi vsi, ki bi tihotapili konje čez državno mejo, kdor pri tihotapstvu konj pomaga bodisi da nudi tihotapcem skrivališča, ali prostore za konje.

ČITAJTE IN NAROČAJTE „KMETSKI LIST“!

Kaj se godi po svetu

RIBENTROP OBTOŽUJE

Nemški zunanji minister je imel nedavno v Berlinu pred diplomatskim zborom in zastopniki tujega tiska govor, v katerem je dokazoval, da so zavezniki že pripravljali vdor na Norveško in so jih Nemci pri tem samo prehiteli.

V tem govoru je napovedal zunanji minister Ribbentrop, da bo nemška vlada v kratkem izdala dokumente, ki dokazujejo:

1. da so Angleži in Francozi že dolgo pripravljali zasedbo Norveške; 2. da je bila norveška vlada o tem obveščena; 3. da se je norveška vlada v nasprotju s švedsko s tem sprijaznila in bila pripravljena — kakor je to tudi pozneje storila — boriti se celo na strani Anglije in Francije; 4. da se je spričo nemške intervencije, ki je le za nekaj ur prehitela zavezniške, izjalovil angleško-francoski poskus ter so bile poznejše naknadne izjave angleških in francoskih državljanov same laži.

ANGLEŠKI ODGOVOR

Na govor nemškega zunanjega ministra je izšlo takoj angleško uradno pojasnilo, ki nemške trditve od točke do točke pobija. V angleškem odgovoru je zlasti značilna trditev, da še nobena nevtralna država ni mobilizirala iz strahu pred napadom zaveznikov.

Dalje trdijo Angleži, da se je razširjenje vojne na Skandinavijo izvršilo samo zaradi premišljene akcije nemške vlade, za katero angleška vlada ni vedela. Angleško pojasnilo po-

sebnost podčrtava tudi okolnost, da izjava nemškega zunanjega ministra Ribbentropa niti ne poskuša opravičiti nemškega napada na Dansko, kakor da se Nemcem to sploh ne zdi omembno vredno.

VOJNO STANJE MED NEMČIJO

IN NORVEŠKO

Za zasedeni del Norveške je Nemčija imenovala svojega komisarja Terbovena, ki je podrejen neposredno Hitlerju.

V dekretu o imenovanju nemškega komisarja je tudi ugotovitev, da je Nemčija v vojnem stanju z Norveško.

Doslej se je Nemčija smatrala samo za vojaško zaščitnico norveške nevtralnosti. Nasprotno je norveška vlada takoj po nemškem vdoru izjavila, da je Norveška v vojnem stanju z Nemčijo. Zadnji dekret o imenovanju nemškega komisarja nadomešča torej vojno napoved z nemške strani.

Komisar Terboven bo moral braniti interese nemških čet na Norveškem in bo izvrševal vrhovno civilno oblast.

KAJ BO STORILA ITALIJA

Zadnje čase se italijanski tisk bolj in bolj približuje Nemčiji. Poročila iz Rima vedo povedati, da nasprotje med Italijo in zavezniki narasča. Italija se najbolj zanima za vprašanja Balkanskega polotoka in za vzhodni del Sredozemskega morja. Zlasti vlada v italijanskih političnih krogih zaskrbljenost glede bodočnosti Bolgarije in Romunije.

Levo: Nemški vojaki in mornarji poslušajo zvočnike na trondhjemske ulicah. — Desno: Holandska kraljica Viljemina nadzira vojsko

Kot značilnost novega razvoja italijanske zunanje politike smatrajo dejstvo, da je Mussolini poklical posamezne diplomatske predstavnike iz inozemstva v Rim, kjer bo imel z njimi podrobna posvetovanja in jim bo dal nova navodila glede stališča Italije. Kakor diplomatje so poklicani v Rim na posvetovanja tudi pomembnejši predstavniki italijanskega tiska v inozemstvu.

Verjetno je, da se bo na teh posvetovanjih odločilo bodoče zadržanje naše zapadne sosedice.

Po drugi strani zatrjujejo angleška poročila, da med Anglijo in Italijo ni nobenega spora. Angleški minister za gospodarsko vojno Cross je pred kratkim izjavil, da Anglija želi z Italijo ostati v prijateljskih stikih.

POLOŽAJ NA NORVEŠKEM

Iz vojaških razlogov vrhovno poveljništvo nemške vojske ni objavilo od 22. aprila dalje nikakih vesti o bojih nemških čet na Norveškem z angleškimi četami, ki so se tam izkrcale. Tega zadržka sedaj ni več, zato objavlja

Ko je nemškim četam 22. in 23. aprila uspelo v Lillehammerju in pri Prettenu nenadno prodreti skozi norveške čete, so prvič naletele na angleške formacije, ki so bile poslani na bojišče v smeri od Andalsnesa, ter so jih razpršile. Sovražnik je bil popolnoma presenečen ter je zbežal v smeri proti Dombasu. Na bojišču je pustil vojni material in druge potrebščine. Ujetih je bilo skoraj 200 Angležev, med njimi tudi štab nekega oddelka in njegov poveljnik. V nemške roke je tedaj prišlo tudi veliko število politično in vojaško zelo važnih angleških operacijskih povelj in dokumentov. Predčerašnjim, to je dne 25. aprila, so bili tam ujeti nadaljnji angleški vojaki.

Drugi angleški oddelek je bil napaden pri Steinkjeru severno od Trondhjema in po kratkem boju vržen nazaj. Pri tem je uspelo nemškim četam ujeti dva angleška oficirja in 80 vojakov treh različnih polkov. Angleško poveljstvo jim je prisotnost nemških čet na Norveškem popolnoma zamočalo. Na obeh krajih se je kmalu po stiku s sovražnikom izkazalo, da so nemške vojne sile v premoči. Angležem ni uspe-

lo zaustaviti nemškega prodora. Spričo boljšega vodstva je nemškim četam uspelo zavzeti sovražne postojanke le z neznatnimi izgubami in v prav kratkem času. Včeraj so v naglem pohodu proti severu močni nemški oddelki prodrli preko Tynseta in Rørosa po pohodu 350 km daleč. Od Osla so sedaj le še 100 km oddaljene od Trondhjema.

Vzhodno od Bergena so nemške čete v borbi proti Norvežanom zavzele Voss.

Angleške pomorske vojne sile so tudi včeraj nadaljevale s topniškim obstreljevanjem narviške luke in obrambnih naprav v njeni okolici. Nemški gorski lovci so v protinapadu severno od Narvika razšli bataljon Norvežanov. Pri tem so ujeli 144 norveških vojakov.

Letalske sile so posredno in neposredno s svojimi napadi podpirale oddelke vojske ter so dosegle na vsem bojišču velike uspehe. V borbi proti sovražnim pomorskim silam jim je uspelo s štirimi bombami zadeti neko angleško križarko v Sognefjordu. Na križarki je takoj eksplodiralo skladišče streliva ter je bila ladja tako zelo poškodovana, da je za nadaljnjo borbo nesposobna. Angleška vojna letala so napadla Aalborg, toda brez uspeha. Pri tem je bilo sestreljeno eno angleško letalo.

Tako se torej glasi nemško poročilo. Medtem boji trajajo dalje in se pripravlja velika bitka pri Trondhjemu.

PRED OFENZIVO

Iz podrobnih poročil, ki si med seboj pogosto močno nasprotujejo, se da glede položaja na Norveškem posneti približno tale slika:

Nemci so pred pravim spopadom — oziroma pred izbruhom sovražnosti pod raznimi krinkami prepeljali na Norveško znatne množine svojih ljudi. Tudi nemške bojne ladje so se pod krinko trgovskih ladij zasedrale v strateško važnih norveških pristaniščih.

Angleži so to opazili in položili mine v norveških teritorialnih vodah. Tako je bil z obeh strani dan povod za oborožen poseg na nevtralnih norveških tleh.

V tem trenutku je nemški poslanik v Oslu nastopil z ultimativno noto, ki sta jo kralj in

vlada odklonila. Hkratu s tem so nemške čete stopile v akcijo. Podpirala so jih zlasti letala, na obrežjih pa tudi topništvo. Poleg lastnega ladijskega topništva so imeli Nemci v razmeroma kratkem času na razpolago topove in ugodne postojanke v vseh tistih norveških obmorskih trdnjavah, ki so se jih na spreten način s pomočjo vojnih zvižakov prav nenadoma polastili.

V odgovor na to se je vnela velika pomorska bitka ob skandinavski obali. Po angleških izjavah je tam nemška vojna mornarica pretrpela občutne izgube. Hkratu so Angleži s celimi morskimi polji prerežali promet med Nemčijo in skandinavskimi državami. Tako je bila Nemčija glede preskrbe svojih čet na norveških tleh v glavnem navezana na zračno pot.

VPRAŠANJE BESARABIJE

Po nekaterih poročilih je začela Sovjetska Rusija zavzemati proti Rumuniji spet ostrejša stališča.

Po italijanskih poročilih in trditvah Romunija zato išče instinktivno podpore Italije, da bi se osvobodila novega pritiska na Besarabijo. V tem smislu se tolmačijo tudi mnoga potovanja romunskih politikov in ministrov v Italijo. Napetost v sovjetsko-romunskih odnosih traja dalje in sovjetska vlada že zahteva od romunske pojasnila zaradi enajstih obmejnih incidentov. Službene sovjetske vesti v ostalem demantirajo glasove, da išče Moskva na vsak način sporazum z Japonsko, ker si hoče zagotoviti svobodne roke na jugovzhodu Evrope. V enaki meri kakor so postali sovjetsko-romunski odnosi hladnejši, pa se razčiščuje položaj med Moskvijo in Budimpešto.

Koliko je na teh poročilih dejanskega, je težko ugotoviti. Vsekakor pa se da sklepati, da stopa vprašanje Balkana vedno bolj v ospredje.

NAJVEČJI PRORAČUN SVETA

Angleški finančni minister John Simon je predložil parlamentu novi proračun, ki znaša skupno 2667 milijonov funtov, ali 533 milijard din. Samo za vojne izdatke je določenih 2000 milijonov funtov ali 400 milijard dinarjev. Fi-

Med košnjo in žetvijo

»Tak praviš, da ji je prerokovala Vuzdenčanovega?« strmi Peter.

»Na las ga ji je opisala«, hiti Špela in ne utegne niti jesti, »in ji je dejala takole: Če ostane do jutra denar — denar in meso — meso, bo dobro, če pa najdeš, ko zakopano odkoplješ, kaj drugega, bodo križi in težave. Največ gorja prineseta mrtvaška glava in vražja smet.«

»Kaj deš«, premišlja Belar, »kaj je to: vražja smet?«

»Bog vedi in nas obvaruj tega!« se zakolca Špeli. »Ciganke se s hudičevim mastjo mažejo, pravijo. Sreče zato ne bo z Majdo, naj bo že tako ali tako! Tine je ne mara, to je kakor amen pri očenašu. Če jo tudi kdaj vzame, bo mislil zmeraj na Jerico in takšno življenje bo že tukaj podoba peklenskega ognja.«

»Se mi je že kar nekam tako sanjalo«, se iz prvotne osuplosti počasi drami Peter Belar in na dolgo in široko pripoveduje ženi, kako je od večernic grede srečal Majdo in Tineta, kako je prišla ciganka k njim in kaj je vse čvekala.

»Kaj, ko bi šla drevi gledat, če bo Majda res kaj zakopala?« meni in vprašujoče gleda ženo, »Špela odkima:

»Za ves svet ne-«

Oba obmolkneta in se z občutkom tajinstvene groze zagledata v daljo.

II.

Oče Vuzdenčan je sedel za mizo, ko je prišel Tine domov. Kakor da je komaj čakal sinovega prihoda, se ga je brž lotil:

»Fant, ne kaže drugače: ženiti se boš moral.«
»Ali vam je po zibelki dolgčas?« se je otresel Tine in hudomušno jel požvižgavati nekakšno uspavanko.

»Šalor v kraj«, mu je primaknil stari klop, da naj sede. »Vidiš deset smo že brez gospodinje in sam veš, kako je hudo in težko. Da ni obeh tvojih bratov pobrala vojna, bi bil jaz že zdavnaj izpregel. Tako sem vlekel zavoljo tebe in zaradi Ančke. Zdaj jih imaš že čez dvajset, si dosti star in pameten, za Ančko tudi že vprašujejo. Dekle mora misliti nase, ti si se pa vem da ozrl po kakšni nevesti.«

»Domov grede se mi je ponujala brhka ciganka«, se je še vedno odmikal Tine, a oče:

»Nič se ne oteplji! Večno itak ne moreš fantovati.«

»Na to tudi ne mislim —«

»No — ?«

»Prehitro ste mi bušili s tem in ne vem, kaj naj rečem«, je povedil fant oči. Pobobnal je s prsti po mizi, vstal in stopil proti vratom.

»Kam se ti mudi?« se je zavzel oče.

»Na vas pojdem; bom kmalu nazaj«, ga je v zadregi pogledal sin in odšel.

Vuzdenčan je stopil na dvorišče, pogledal v hleve in po vrtu in mu je bilo nekam neugodno. »Staretove mi menda vendar ne bo hotel vlačiti v hišo, ali kaj?«

Razkoračil se je pod visoko hruško in gledal po vrtu. Kakor v prosojni megli je videl pred seboj podobo Zemljanove Majde.

»Ta bi bila, ta«, je vzdihnil in mu je bilo žal; kajti zdela se mu je, da dekletova vnanjost za mladega fanta ni posebno vabljiva. Nekam nejevoljen se je zleknil v senco in je kmalu zadremal, medtem ko je Tine zavil k Staretovim. Malo je pomišljal, pa je odločno vstopil:

»Dober dan!«

Ker se ni nikjer nič zganiilo, je začel hoditi s težkimi koraki po hiši:

»Ali je vse pomrlo pri Staretovih?«

»Nekaj malega še živi«, se mu tedaj zasmeje Jerica iz čumnate.

Tine hlastno stopi proti njej:

»Ali si sama doma?«

»Sama.«

»Škoda«, spodrsne fantu in dekle zardi.

Po kratkem premolku spet on:

»Z očetom sva govorila doma —«

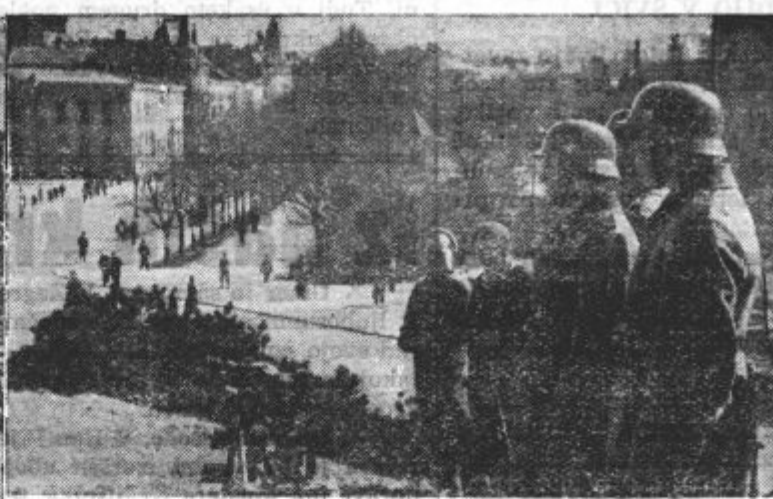
»Zdaj je konec sanj«, drhti dekletovo srce. Jerica misli na tri begotna leta in se prestraši. Odkar ji je prvič govoril o ljubezni, so že minila tri leta. Takrat je bila še skraj otrok, sedemnajst let! In ni nič pomislila, kakšna razdalja je med njima. Kasneje se ji je šele odprlo: on je kakor knez napram njej. Včasih mu je tudi omenila, da se boji, kaj poreče oče, toda Tine jo je znal vselej pomiriti. — In Tine je tako sladko govoril. No, danes gotovo prihaja po slovo. Mlada Vuzdenčanka bo krivonoga Majda.

Jerico je začelo tesniti v grlu. Ustnice so ji podrtavale in oči so se rosno zaiskrile, ko je dahnila:

»Se mi je že zdelo —«

»Res?« jo je hotel objeti fant, ali dekle se mu je izmaknilo:

D A L J E

Levo: Oddelek nemških kolesarjev vozi ob nabrežju v Oslu. — Desno: Gardie norveškega kralja v Oslu stražijo oddelki nemške vojske

nančni minister je rekel ob tej priliki, da je angleški narod gotovo pripravljen sprejeti in nositi ta težka bremena v korist zavezniške zmage. Za kritje izdatkov je vlada predpisala nove davke na pivo, žganje, tobak in vžigalice ter davke na razno blago.

ITALIJA IN JUGOSLAVIJA

Italijanski listi posvečajo posebno pozornost Jugoslaviji. Pri tem naglašajo, da vladata v naši državi popoln mir in red.

Jugoslovani zaupajo v sedanjo zunanjo politiko. To velja tudi za hrvatski narod, ker Beograd ničesar ne podvzame brez vednosti in pristanka dr. Mačka.

USODA VOJNIH POROČEVALCEV

Po poročilih nemških listov je izza pričetka vojne doslej padlo 23 nemških vojni poročevalcev.

To razmeroma veliko število žrtev iz kroga vojni poročevalcev je pripisati okolnosti,

da je v Nemčiji uveden nov način poročevalske službe. Novinarji so kot vojni poročevalci uvrščeni neposredno med borce na vseh poljih: v letalu, v podmornici, v tanku in povsod. Tako so njih poročila res lahko neposredna, nevarnost za vojne poročevalce, oziroma njih življenje, pa je toliko večja in zato je tudi toliko žrtev.

V BOLGARIJI

so vsi oni, ki doslej še niso odslužili svojega vojaškega roka, poklicani na dvomesečne orožne vaje.

Za ravnatelja urada za civilno mobilizacijo je imenovan Pantev, dosedanji policijski direktor v Sofiji.

PLOVBA NA DUNAVU

Kakor smo pred časom tudi v našem listu poročali, je Nemčija za zavarovanje neovirane plovbe po Dunavu zahtevala že pred časom pristanek obdonavskih držav na predlog, da

se uvede posebna nemška policija za zavarovanje plovbe po tej reki.

Zadeva je nato potihnila in se je tudi Nemčija zadovoljila s sporazumom, kakršnega je prizadetim predlagala mednarodna podunavska komisija na Dunaju, čeprav Nemčija ni zastopana v njej.

Zadnji čas pa sta pri izlivu Dunava trčila neki italijanski in grški parnik ter se oba potopila. Zaradi tega je sedaj tam plovba nemogoča.

Madžarska je po tem incidentu predlagala, naj bi tudi Nemčija vstopila v podunavsko komisijo.

Baje so nesrečo zakrivali pilotje, ki so v službi neke tuje sile. Madžarska je stavila svoj predlog po prijateljskem nasvetu Nemčije. V balkanskih prestolnicah pa se boje, da bi po sprejetju tega predloga tudi zavezniki zahtevali vstop v mednarodno podunavsko komisijo, kar bi položaj samo poslabšalo.

Ivan Nemeč:

Skrivnost Dobrotina

Tomaž Dobrotin je bil po postavi zelo velik in močan človek, ki se je zlasti obnesel s svojo močjo prisekanju turških glav. Daleč tam doli pred Siskom je v neki krvavi bitki z enim samim udarcem odrobil pet turških glav, ki so mu prinesle slavo v vsem taboru in po vsej domači deželi. Poleg slave pa je Tomaž Dobrotin prejel še lepšo nagrado, ki je ohranila slavo njegovemu imenu in rodu do današnjega dne.

S slavo petih turških glav je prišel v domovino in postal svobodni kmet. Vsa zemlja, gosti in neprehodni gozdovi med Bezovico in Sv. Tomažem, med Dramljami in Škofjo vasjo so prišli v last Tomaža Dobrotina.

Tomaž Dobrotin je bil svobodni. Svoboda je občutil in ponos tudi v svoji duši, zato se je zaničljivo obrnil proti Lindeku, kjer je gospodovala graščinska gospoda in vlekla kožo s podložnih kmetov. Tomaž Dobrotin je to občutil, zažugal s pestjo proti Lindeku in se zagledal v njegove temne gozdove. Res je sicer, si je dejal v duši, res je, ti temni in mogočni gozdovi ne bodo tako hitro rodili kruha, toda biti svobodni kmet in se rogati Celjanom, to ni bila mala reč. Odločno je stopil v temo njegovega gozda in ril skozi goščavo, ril, dokler mu trnje ni preveč opraskalo lica in rok. Ves utrujen je obstal na neki rebri, ki je bila v primeri z ostalim gozdom dokaj redka, skozi drevesne krone se je prismehljalo sonce in se igralo z njegovimi krvavopotnimi kapljami na čelu.

Tukaj obstanem, se je odločil. Tukaj postavim hišo in domačijo, da me ne bodo nikdar videli požrešni Celjani in gospoda z Lindeka,

ki so itak bratje.

Tomaž Dobrotin se je obrnil proti soncu, nato pa je uprl pogled v debelo bukovo drevo, ki je raztegnilo svojo obsežno krono in nekam čarobno šumelo, da je Tomaža kar potegnilo pod njegovo senco. Izpod bukve se je obrnil na mesto, kjer je obstal in zadovoljno vzdihnil v šumeči gozd.

Tukaj naj vzklije dom svobodnega kmeta Dobrotina, od tod naj veje duh svobode vsem tlačanom, mu je odjeknilo komaj slično v srcu. Obrnil je svoje telo in zastrmel v gosto krono ponosne bukve in visoko v najgostejšem vejevju zapazil gnezdo. V duši mu je nenadoma postalo mehko, v nogah je občutil neko mehko, tako da se mu je telo kar samo od sebe zleknilo po mehki listju in mahu.

Tomaž Dobrotin je prvič zaspal na svoji zemlji, prvič kot svobodni kmet na svoji zemlji. Tomaž je spal in sanjal, v snu je videl toliko raznih dogodkov, da se mu je lice raztegnilo v širok lunast izraz, saj je sanjal, da je prišla k njemu deklica in ga nežno poljubila na usta. Tomaž se je pri dotiku njenih ust vzbudil, toda lepe deklice ni bilo nikjer.

Pobral je kosti in počasi stopil na prostor, kjer ga je prej pozdravilo sonce. Pogledal je proti višnjevemu oboku, toda sonca ni več bilo. Še le sedaj je občutil, da je moral precej dolgo uživati streho ponosne bukve, ker je prav za prav bil že pravcati mrak. Prav tako počasi se je obrnil po stezi, ki jo je napravil skozi trnje ob prihodu. Ril je in ril in se srečno spustil do potoka v Škofji vasi. Ko je stopil čez lesen most, je bil že polni mrak prijazne poletne noči. Tu in tam je svetila skozi

oblake po kakšna zvezda, z lindeškega gradu pa so se svetila okna kakor preteče pošasti tlačanov. Tomaž je zamahnil z roko in stopil v kočo.

* * *

Tisto pomlad, okrog leta 1518, je bila že na Tomaževi rebri sredi gozda postavljena koča. Ko je bilo zadnje okno končano in zadnja stena obeljena, je Tomaž slovesno krstil njegovo domačijo: »Dobrotin«!

Na Dobrotinu se je začelo novo svobodno življenje. Padale so ogromne bukve, smreke in bori, padale so breze in jelke in za njimi vstajalo polje. Tisto leto je Tomaž posejal prvič žito v svojo svobodno zemljo, pa se mu je v duši tako toplo storilo, da bi od veselja kar zajokal. Junak turških glav se je hotel od zadovoljnosti potopiti v solze, kar mu pa po drugi strani ni hotelo iti v račun. Z rokavom je obrisal rosne oči in se nasmehnil svojim gozdovom.

Bil je lep popoldan. Sonce je zelo močno peklo po vsem polju Dobrotina, le v gozdove ni moglo prodreti, niti jih je mogel pregledati sam gospodar. Iz gole radovednosti se je napotil v smeri proti Bezovici in ril skozi goščavo kakor takrat, ko je prvič prišel na današnje tlo Dobrotina. Počasi je meril korake in mukoma prestavljal noge, dokler mu moči niso omagale. Spustil se je na deblo, ki je na pol strohnelo ležalo v goščavi in zastrmel pred seboj na tla. Nekaj časa je molče opazoval v gozdnem mraku velike rdeče mravlje, ki so lezele po listju in suhi travi ter pridno delale za svoje mravljišče, nato pa je sunkoma dvignil glavo in na veliko presenečenje zagledal pred seboj modrolaso dekle. Utrujenost mu je mahoma izginila iz udov, dvignil se je in stopil korak naprej, toda usta mu niso iztisnila niti besede. Strmela sta drug v drugega zadržavač sapo, dokler se dekleta ni ojunčila in z drhtečim glasom spregovorilo:

KAKO SODIJO V ŠVICI

Po poročilih švicarskih listov imajo zavezniški doslej na Norveškem že okrog sto tisoč mož, spraviti pa hočejo tja toliko svoje vojske, da bo tam zavezniška armada štela 400 tisoč mož. Zavezniška armada po teh vesteh že sedaj dnevno pridobiva na terenu, posebno pa pri Narviku.

Bolj važno kot ves potek dosedanjih borb pa je po švicarski sodbi dejstvo, da se morajo Nemci sploh boriti na Norveškem, da morajo tam trošiti svoje rezerve in da jim je odrezan vsak dovoz norveške rude.

Po drugi strani je s tem, ko se mora Nemčija boriti na evropskem severu, odstranjena za sedaj nevarnost nemškega napada na evropski jugovzhod. Zaradi pomanjkanja železne rude se bo Nemčija skušala polastiti francoskih rudnikov v Loreni, to se pravi, da bo morala z vso silo napasti zavezniške na Maginotovi črti.

Očividno je, zatrjujejo vesti iz Švice, da skuša Nemčija na Norveškem nadaljevati vojno po istem vzorcu kakor jo je bila svojočasno izvedla na Poljskem. Seveda pa je Nemcem tu onemogočen vsak dovoz rezerv in je tudi oskrbovanje nemških čet na norveških tleh združeno z velikimi žrtvami in ovirami.

TUDI ŠVEDSKA NADZIRA TUJCE

V mnogih pokrajinah Švedske je tujcem sedaj bivanje sploh prepovedano, posebno pa velja to za luke in važna železniška križišča.

Oblasti morajo strogo paziti na gibanje tujcev in jih takoj prijeti, ako bi se jim zdelo to potrebno. Zlasti morajo paziti, da se tujci ne bi nikjer spuščali s pomočjo padal.

Tako se skušajo Švedi v naprej zavarovati proti neljubim iznenadenjem s katerekoli stra-

ni. Tudi v vsakem drugem pogledu so izdani obsežni ukrepi za varnost. Po večjih krajih grade zaklonišča, nekatere važne življenjske potreščine pa se odslej dobe samo v določenih količinah.

Iz naših krajev

× **Umor in samomor.** V Zagrebu je ustrelil iz ljubosumnosti trgovski pomočnik Roter Konrad svojo izvoljenko Olgo Cahun. Dekle je bilo takoj mrtvo. Nato je fant pogljal revolversko kroglo še sebi v glavo.

× **Umor iz zasede.** V Han Pijesku blizu Sarajeva je bil te dni izvršen uboj šefa šumske uprave inž. Mustafa Krajišnika, težko pa je bila ranjena njegova spremljevalka učiteljica Baković. V zvezi z umorom je bilo aretiranih več uglednih oseb iz Han Pijeska. Ubijalca so tudi že aretirali.

× **V Novem Sadu** je uničil požar tri vagone jute v tovarni preprog. Škoda znaša 450.000 dinarjev.

× **Banovina Hrvatska** bo zgradila pri Karlovcu nov železen most čez Kolpo. Stroški bodo znašali sedem milijonov din. Železno mostno zgradbo bodo napravile tovarne v Slav Brodu.

× **Preskrba Zagreba z mlekom** je prevzela Zveza mlekarskih zadrug Gospodarske sloge. Zagreb potrebuje 30.000 litrov mleka dnevno. Gospodarska sloga že sedaj prevzema 21.000 l. mleka, polagoma bo pa prevzela vso dobavo.

× **Zrtev strele.** Na polju pri Pušencih blizu Ormoža je strela ubila posestnico Heleno Trafelo. Pokojnica je bila dobra gospodinja in je njena žalostna smrt vzbudila toplo sočutje pri vseh, ki so jo poznali.

× **Jugoslovanski trgovski minister dr. An-**

dres je obiskal pretekli teden Budimpešto in tam otvoril jugoslovanski paviljon na ondotnem velesejmu.

× **Nemški poslanik von Heeren** v Beogradu je izročil našemu zunanjemu ministru dr. Cincar Markoviću 100 tisoč mark za poplavljenec v Vojvodini.

× **Hrvatski ban** je odredil popis vseh zaloga blaga, ki spada pod kontrolo cen.

× **Na smrt obsojena.** Pred sodiščem v Bje-lolaru sta bila na smrt obsojena Andrej Živko in Andrej Jakobin iz Virovskih Konakov, ker sta po premisleku zadavila Terezijo Bedekovićevu, sestro Andreja Živka, ki je bila solastnica hiše in nekaj zemlje s svojim bratom. Živko se je hotel rešiti, pa je nagovoril Jakobina, da naj sestro zadavi. Zločinski naklep sta oba izvršila. Za svoje dejanje pa sta bila sedaj obsojena na smrt.

× **Cena koruzi in pšenici** je pričela popuščati. Zaradi uvoza 5000 vagonov koruze, so vrgli naenkrat tudi domači trgovci v Vojvodini svojo koruzo, s katero so špekulirali, na trg pri čemer je cena takoj padla od 205 na 195 din za meterski stot.

× **Nesreča s staro granato.** Kmet Cvetko Tripković iz vasi Trbušnice je zbiral staro železje in našel med njim tudi staro granato. Hotel jo je razstaviti. Granata je eksplodirala in ubila njega ter njegovo ženo, dva otroka pa težko ranila.

× **Jadranska železnica Beograd-Kotor.** V »Službenih novinah« je bila te dni objavljena sprememba uredbe o trasiranju in gradnji novih železniških prog in o načinu finansiranja. Po tej uredbi se bo zgradila normalnotirna železniška proga iz Beograda do Kotora.

× **V Zagrebu** je bil zahrbtno ustreljen odvetnik dr. Zdravko Lenac. Morilci so zbežali in jih

»Odkod si človek božji? Kdo si, ki mi stopaš na pot v tej puščavi?«

Tomaž, še vedno presenečen, je zrl v neznanke, toda usta mu še vedno niso hotela iztisniti glasu. Spomnil se je sanj, ko je stopil prvič na Dobrotin in prestopil z leve noge na desno.

»Usmili se dekleta mladi mož, usmili se tebe, če...«

»Ne vem, je komaj izustil in zajel sapo. Ne vem zakaj naj bom usmiljen s teboj, nisem tvoj sodnik! Ne vem niti kdo si, in kaj hočeš v tej puščobi.«

»Pregnanka sem. Ubežala sem sramoti, da umrjem v tej samotni ščedren me najdejo valpti in biriči lindeškega gospoda. Zbežala sem in se napotila v goščavo in sedaj sem pred teboj, v tvojih rokah. Usmili se me mož, ne predaj me biričem, ne daj me v kremplje lindeškega trinoga.«

»Ne boj se dekle, je rahlo izustil Tomaž, v glasu pa mu je drhtelo, ker mu je dekletova izpoved segla v srce.«

»Ne boj se, deklica! Svoboden kmet sem. Če hočeš, pridi na moj dom in nihče ti ne bo delal krivice.«

»Tomaž Dobrotin? — se je začudila.«

»Jaz sem! Na Dobrotinu je svoboda, na Dobrotinu je tudi kruh in pravica. Pridi, če hočeš, pridi, ker se ni prišel tvoj čas smrti. Mlada si deklica, zelo mlada zato moraš živeti, pri meni lahko živiš, če ti je drago, biriči z Lindeka, niti lindeški gospod sem kaj nimajo pristopa.«

»Hvala vam, gospod!« se je iz dna oddahnila.

»Zakaj — gospod, deklica?«

»Svobodnjak ste in dober človek, nimam pravice z vami drugače govoriti.«

»Nimaš, prav, deklica! Človek sem, to je res, toda takšen človek kakor ti, zato imava enake pravice.«

»Na ilndeke smo samo živina.«

»Na Dobrotinu pa je svoboda in pravica. Kako pa ti je ime, deklica«, jo je nenadoma vprašal po imenu.

»Nada!«

»Nada!... Polno upov in nade je pred teboj, če hočeš pridi, pridi na Dobrotin k svobodnemu kmetu, pridi deklica!«

»Bojim se, toda... grem! Z vami grem, če me tako velikodušno sprejmete.«

»Ne boj se. Dobrotin skrbno brani svobodo in nihče na njem ne sme biti prikrajšan. Ne boj se, Nada.«

Tomaž je stopil nekoliko bliže, prijel Nada za roko in ji pogledal v velike sive in vlažne oči.

»Dobri ste, gospod!«

»Ne reci mi tako, Nada! Tomaž sem, svoboden kmet. Pogledaj mi v oči, Nada! Če misliš...«

»Ne upam si povedati, ti. Vaše oči so tako mehke in mile!«

»Zato me kliči za Tomaža, ne boj se Nada!«

»Tomaž! Z vami grem, če dopustite ubogi tlačanki.«

»Nisi tlačanka, Nada! Če hočeš, če ti je volja, postani moja, Nada!«

Nada ga je drhteče pogledala v oči in brez besede naslonila svojo glavo na njegove velike in orjaške prsi.

Pravo življenje se je na Dobrotinu začelo šele s prihodom Nade. Sredi gozdov, sredi temnih in tihih gozdov sta uživala svobodo in postavila globoki temelj novemu rodu Dobrotinov in svobodnih kmetov.

Okrog dobrotinske svobodne domačije se je gozd vedno bolj umikal polju, kmetija je rastla in se razvijala v zadovoljstvo vseh Dobrotinčanov in v zadovoljstvo vseh tlačanov, ki so prejeli zaščito iz svobodnega Dobrotina.

Duh svobode je prehajal na Dobrotinu iz roda v rod. Istočasno pa je romala tudi skrivnost prvega tvorca Dobrotina, Tomaža Dobroti-

na, ki je našel tlačanko sredi teme gozdov in s pomočjo njene krvi ohranil rod do današnjega dne. Poleg Tomaževe skrivnosti, ki je prehajala iz roda v rod Dobrotinov, ki so skrbno varovali čustva Tomaževa v svoji družini, je rod Dobrotinov imel še svojo večjo skrivnost v sebi, ki se je Dobrotini niti sami niso zavedali. Na Dobrotinu je vedno vladala neka nevidna sila, ki se je izražala v trdni veri, v neki nezmagljivi veri, da bo rod Dobrotinov večno živel, se večno razvijal v dobrobit človeštva.

Dobrotinčani so bili skozi vsa stoletja povezani s svojo zemljo. Skozi vsa stoletja so ohranili isto nezlomljivo silo in še trdnjšo vero v svobodo in pravico.

V tej silni in komaj sluteni skrivnosti se je Dobrotin ohranil.

Prav tako danes veje z Dobrotina duh svobode in pravice, duh nezlomljive vere v napredek in bodočnost svojega rodu. Štirje krepki fantje, štiri zavedne deklice, sinovi in hčere Dobrotina žive še danes med gozdovi iznad Škofje vasi in skrbno nosijo v sebi skrivnost Dobrotinov. Lindeški grad iznad Frankolova je že dva stoletja v razvalinah, hiša svobode in pravice pa še vedno kraljuje med gozdovi in stopa v novo življenje današnje dobe. Skozi vekove so ostali Dobrotini zvesti svoji zemlji, skozi vekove so ohranili materino besedo, ki je prišla iz ust pregnane tlačanke Nade. Njih prva mati že stoletja spi v težki dobrotinski zemlji, toda s svojo skrivnostno silo je zapirala vsem Dobrotinčanom večno življenje.

Ne pozabi stopiti na Dobrotin, ko greš mimo Vojnika in Škofje vasi, ne pozabi pogledati svobodnih kmetov na Dobrotinu, ne pozabi pogledati tudi tistih brhkih deklet: Minke, Jelice, Franice in Anke, prav tako ne pozabi na fante: Tineta, Toneta, Milana in Jožefa, prav vse si oglej in skušaj doumeti skrivnost Dobrotina, ki je večni zakon kakor je tudi večni rod Dobrotinov in ves naš narod.

★

policija še ni prišla. Dr. Lenac je bil vnet sokolski delavec in nacionalist.

× **Ali je divji zajec škodljiv ali ne.** Osrednja zveza lovskih društev kraljevine Jugoslavije se je obrnila na naše kmetijske fakultete, da iz krogov svojih strokovnjakov sestavi komisijo ki naj temeljito prouči vprašanje, ali je naš divji zajec sličen kakor vsi drugi zajci po vsem svetu. V nobeni državi, niti v Sovjetski Rusiji, da ni zajec proglašen za škodljivca. Pri nas pa, da kmetijski krogi vztrajajo na tem, da se zajca proglašajo za škodljivca. Smatramo, da je to vprašanje pravo norčevanje. Ali je zajec škodljiv ali ne, more samo tisti odločiti, ki trpi škodo in to je kmet. Za to vprašanje ni potrebno nobenih profesorjev in živalskih strokovnjakov, ki bi pregledovali zajcu kosti in zobe, marveč je treba pogledati kmetijske vrtove in sadovnjake ter ugotoviti strojeno škodo.

× **Duhovni svetnik Janez Kalan** nadaljuje z napadi na učiteljstvo prav tako, kakor je počel svoj čas s »samostojneži«. Boj proti samostojnežem se je končal s popolnim porazom duhovnega svetnika in z njegovo spokornitvijo. Toda samostojneži niso z njim nič pridobili. Iz Savla je postal Pavel in celo dopisnik glasila samostojnežev »Kmetijskega lista«. Samostojneži so se okrepili številčno in moralno, kakor hitro je duhovni svetnik Janez Kalan prenehal pisati v »Kmetijski list« in ponehal hvaliti samostojneže. Kajti odkar je njegova sveta vojska končala s tem, nihče več ne veruje v zmago njegove borbe in njegovih idej.

„EKONOM“

R. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7
(v lastni hiši) **Telefon interurban 25—06**

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. **Mlevske izdelke:** pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. **Poljske pridelke:** krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. **Stalna zaloga vseh umetnih gnojil** (rud. superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žilindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čiljskega solitra itd.), cementa in drugo **glavno zastopstvo za Slovenijo** oprekarne »Ilovac«, Karlovac za vse vrste zidne in strešne opeke.

× **Nov ban dunavske banovine.** Z ukazom kraljevih namestnikov je bil imenovan za bana dunavske banovine dr. Branko Kijurina, odvetnik iz Stare Pazove. Dosedanji ban Jovan Radičević je stavljen na razpoloženje.

× **Zagreški list »Obzor«** obsoja javno glasovanje pri občinskih volitvah na Hrvaškem, ki se bodo vršile 19. maja in pravi, da so to nedemokratski ukrepi. Obzor meni, da bi bilo bolje, ako bi se volitve sploh ne vršile kakor pa da se vrše z javnim glasovanjem, ako se ga opravičuje z mednarodno napetostjo.

× **Tatvine na železnih cestah.** V Koprivnici so bili aretirani trije železničarji, ker so kradli iz vagonov. Pri hišni preiskavi so našli surovo maslo, čevlje, nogavice, fotografski aparat in druge ukradene predmete.

× **Poplava v Vojvodini** je napravila škode za 30 milijonov dinarjev. V poplavljenih krajih je uničena vsa posestva. Voda je pričela upadati.

× **Beograd** je dobil dva podžupana. Notranji minister je imenoval za podžupana Beograda inž. Lazara Kostića in Božidarja Nedića.

× **V Slavonskem Brodu** živi najstarejša žena v Jugoslaviji, ki ima 120 let. Bila je poročena in imela 14 otrok, od katerih živi samo še eden, 80 letni sin Imbro. Vse življenje ji je bilo težka borba. Mož je bil zapravljenec in ji je vse premoženje zapravil. Vse to pa žene ni strlo in je ohranila zdravje do sedanje visoke starosti.

× **Stekel pes se je pojavil v Metliki.** Ogrizel je več drugih psov in nekaj ljudi. Steklega psa se je posrečilo ubiti. Ogrizene pse so pobili, ljudi pa odpeljali v Pasteurjev zavod.

× **Požar.** V Hotinji vasi blizu Maribora je izbruhnil požar in uničil poslopja štirih kmetov. Škoda znaša nad 250.000 din. Požrtvovalnim gasilcem se je posrečilo, da se ni požar razširil še na druge hiše. Sumijo, da je bil ogenj podtaknjen.

Iz tujine

× **Angleška in francoska vlada** sta naročili v Ameriki 5000 vojnih letal. Polovico od teh je težkih bombnikov, druga polovica pa lovskih letal.

× **V Rusiji** so odkrili velika ležišča manganove rude. Ruda se nahaja na Uralu in v zapadni Sibiriji. Manganska ruda na Uralu bo zadostovala za vso industrijo, ki je bila zgrajena v uralskem območju, ki to surovino rabi.

× **Sin madžarskega regenta Horthyja** inž. Stevan Horthy se je zaročil z grofico Julijo Pejačević. Grofje Pejačević imajo veleposestvo in veliko premoženje v Našicah. Zaročenca sta se pretekli teden pripeljala z letalom v Našice in se po krajšem bivanju zopet vrnila z letalom na Madžarsko.

× **Norveški kralj Haakon** in njegova vlada se neprestano selita iz kraja v kraj, ker ju neprestano zasleduje nemško letalstvo. Nemška vohunska služba hitro izsleda kraj kraljevega bi-

**Pomlad
je tu!**

Kolesa, motorji,

vsi nadomestni deli
TRGOVCI POPUST!

SPLOŠNA TRGOVSKA

d. z o. z. **Ljubljana**
Tyrševa cesta 33

vanja, nakar sledi takoj letalski napad. Med Norvežani je mnogo izdajalcev, pristašev narodno socialistične stranke.

× **Mussolinijevo povelje.** Na obletnico osnovanja Rima je imel Mussolini nagovor na zbrani fašiste, v katerem je rekel, da mora biti v teh časih geslo vsega italijanskega naroda: »Delati in oboroževati se«.

× **Na Dunaju** je umrla te dni ljubica ranjkega avstrijskega cesarja Franca Jožefa, gledališka igralka Katarina Schratt. Dočakala je visoko starost 85 let.

× **Rumunska vlada** je strogo prepovedala letalske polete nad rumunskimi petrolejskimi polji.

× **Ameriški senat** je odobril 15 milijonov dolarjev za zgraditev novih jezov v Panamskem prekopu.

× **Nad 400 tovornih ladij** Norveške in Danske se je dosedaj zateklo v zavezniške luke in se pridružilo zavezniškemu brodogradništvu Francije in Anglije.

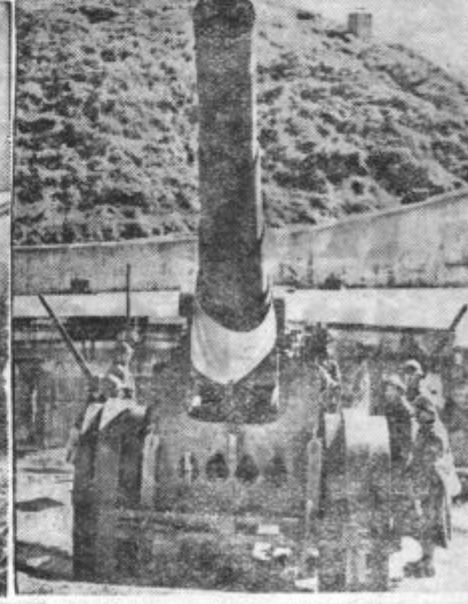
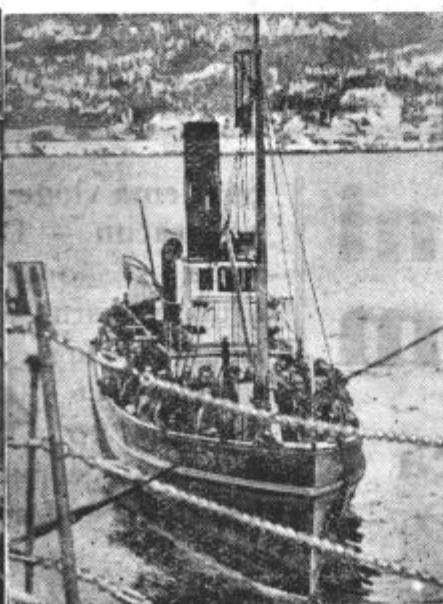
× **Švedska vlada** je kupila v Italiji štiri rušilce. Vojne ladje so že na potu na Švedsko.

× **Nemčija** je uvedla ruščino kot obvezni jezik v višjih srednjih šolah. Tudi nemški obrtniki so se pričeli pridno učiti ruskega jezika.

× **Angleži** imajo sedaj že dva miliona mož pod orožjem, ne všteti vojnega mornarico, posadke trgovskih mornaric in letalstva.

× **Italija** ostane še nadalje izven vojne, tako piše italijansko časopisje. Italija smatra, da sedaj še ni napočil čas njene dokončne opredelitve v sedanji vojni.

× **Sovjetski poslanik Majski** v Londonu je obiskal državnega tajnika Butlerja, s katerim se je dolgo časa razgovarjal o stališču Rusije do

Nemško vojaštvo se je s takimi plavalnimi pasovi na sebi prevažalo na Norveško. — Takole so Nemci prevažali svoje vojaštvo na Norveško. — Rumunski prestolonaslednik se vadi v pogozdovanju. — Takšen top straži holandsko mejo

morebitnega napada Nemčije na Švedsko. Majski je dal angleškemu zunanjemu ministrstvu pomirljive izjave. Rusija ne bi mogla ostati v tem slučaju ravnodušna, marveč bo nudila pomoč Švedski, kakor zatrjuje angleško časopisje.

■ **Vojna na Kitajskem.** V zadnjem času so Kitajci izvršili več napadov na japonske postojanke in jih premagali. Kitajci so zavzeli mesto Nančang in napredovali pri mestu Hankov. Kitajski maršal Čangkajšek pripravlja sedaj armada dveh milijonov mož, s katerimi namerava zadati Japoncem odločilen udarec.

■ **Bivši angleški mornariški minister** Duff Cooper je imel v Londonu govor, v katerem je rekel, da hoče Anglija za vedno preprečiti, da bi en narod zopet pahnil ves svet v vojno ali ogražal vso Evropo. Angleži da se bore na življenje in smrt s celim nemškim narodom. Krivda za sedanjo vojno leži na ramah nemškega naroda. Ne vem, kako dolgo bo vojna trajala, je rekel Duff Cooper, toda na koncu bomo sigurno zmagali.

■ **Ameriški državljani.** Ameriško poslaništvo v Budimpešti je povzelo vse ameriške državljane na Madžarskem, da naj zapuste Madžarsko in se vrnejo v Ameriko. Na Madžarskem se nahaja okoli 400 ameriških državljanov. Sličen poziv kakor v Budimpešti je dal ameriškim dr-

žavljanom tudi poslanik v Bukarešti. Pozval je vse ameriške državljane v Rumuniji, da naj se vrnejo v kratkem času v Zedinjene države. Ameriška poslaništva utemljujejo svoje pozive s tem, da čeprav ne obstoja v navedenih državah neposredna vojna nevarnost, vendar bi se ameriški državljani ne mogli vrniti, ako bi se v njih nenadoma ne pojavili kaki vojni zapletljaji.

■ **Skadarsko jezero** nameravajo Italijani izsušiti. Po izsušitvi bi odpadlo na Albanijo okrog 48.000 ha plodne zemlje, na Jugoslavijo pa 100.000 ha. Načrti za izsušitev so že izdelani.

■ **Pomorske izgube.** Nemci so izgubili za časa vdora na Norveško 22, Angleži pa 18 vojnih ladij. Večje število nemških vojnih ladij se še vedno nahaja v norveških zalivih. Angleži so te ladje blokirali in čakajo trenotka, ko jih bodo napadli in potopili. V zalivu Narvika je bilo potopljenih osem nemških vojnih ladij.

■ **Letalske izgube.** Nemci so izgubili na Norveškem do sedaj nad 100 letal. Med njimi je tudi več velikih prevoznih letal, s katerimi prevažajo nemške čete na razna bojišča na Norveškem. Angleži so izgubili v tem času 25 letal. Nemci imajo na Norveškem okrog 1300 vojnih letal, ki tvorijo njihovo najudarnejše orožje.

Vojno letalstvo prične prvo napadati sovražne čete in vojaške naprave. Njim sledijo tanki, nato motorizovani oddelki in šele za njimi napreduje pešadija. Z letalskimi napadi so Nemci porušili že nešteto norveških mest in vasi. Kakor na Poljskem napadajo nemški letalci nezaščiteno norveško civilno prebivalstvo.

Sejmi

5. maja: St. Gotard, Marija Gradac, Laško;
6. maja: Cistercijanski samostan v Stični, Tržišče, Vinica, Kranj, Novo mesto, Rajhenburg, Veržej, Brežice, Črna, Ormož, Črenšovci, Velenje, Murska Sobota;
7. maja: Šmarje, Kamnik, Ormož, Ptuj, Rakičane, Dolnja Lendava;
8. maja: Žirovnica, Sv. Nikolaj v Polju;
9. maja: St. Rupert, Toplice, Sodražica, Dragograd, Turnišče;
10. maja: Maribor;
11. maja: Brežice, Celje, Trbovlje.

„Kmetijski list“ izhaja vsako sredo. Naročnina znaša letno 30 din, pollet. 15 din, za inozemstvo letno 50 din. Inserati po tarifi. Pisanim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisov ne vračamo. Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in uprava je v Ljubljani v Kolodvorski ul. št. 7. Telefon inter. št. 32-39. Račun pri poštni hranilnici št. 14.194.

Navzlic podražitvi usnja
proizvajamo in prodajamo

ČEVLJE

v priznani prvovrstni
kakovosti po prejšnjih cenah.

TRIUMF, MIKLOŠIČEVA CESTA 12
nasproti hotela »Uniona«

Razne vrste

zdravilnih zelišč

kupuje po najvišjih dnevnih cenah

KMETIJSKA DRUŽBA r. z. z o. z., LJUBLJANA
Novi trg 3

Zahtevajte informacije — pošljite vzorce in ponudbe

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d.

OBRATOVALIŠČE: CELJE IN HRASTNIK

izdeluje in prodaja naslednje vrste fosfatnih gnojil:

rudninski superfosfat 16 % in 18 %
kostni superfosfat kmf 18/19 %
fosfatno žilindro 6/10/18 %

razen teh dobavlja tovarna:

mešana gnojila kas
kostno moko 30 %
kalijevo sol 40 %

Opozarjamo zlasti živinorejce na

hrastniško klajno apno

ki se dobavlja v plombiranih vrečah.

Vprašanja in naročila na: **Tovarno
kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d.**

Telefon: Hrastnik št. 2 — Brzjavlj: Kemična Hrastnik

Kmetijski hranilni in posojilni dom

zadruga z neomejenim jamstvom

v Ljubljani — Tavčarjeva ulica 1

Žiro račun pri Narodni banki — Račun Poštne hranilnice 14.257

Brzjavlj: „Kmetiskidom“ — Telefon št. 28-47

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun — Daje kratkoročna posojila — Eskontuje menice — Izvršuje ostale denarne posle — Nove vloge na knjižice in na tekoči račun vsak čas razpoložljive
4 do 5 %
obrestuje po
Za vse vloge nudi popolno varnost!
Zaupajte domačemu denarnemu zavodu!